

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 01.09.1999, sp. zn. 21 Cdo 7/99, ECLI:CZ:NS:1999:21.CDO.7.1999.1

Číslo: 32/2001

Právní věta:

K případům, kdy z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky, patří rovněž vypořádání mezi účastníky o tom, zda došlo k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů (zda nastal některý z případů, se kterým zákon takovýto přechod spojuje), a kdo z nich má práva a povinnosti zaměstnavatele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 01.09.1999

Spisová značka: 21 Cdo 7/99

Číslo rozhodnutí: 32

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobami, podanými u Okresního soudu v Náchodě (změněnými se souhlasem soudu prvního stupně a po jejich částečném zpětvzetí), se žalobci A) až Zb) domáhali, aby žalovaným 1) a 2) nebo žalovanému 3) P. H. K., s. p., se sídlem v H. K. (dále jen „P. H. K.“), nebo žalovanému 4) byla uložena povinnost přidělovat jim práci v místě sodovkárny Z. a aby jim žalovaní zaplatili náhradu mzdy. Žaloby odůvodnili shodně tím, že P. H. K., se kterými uzavřeli pracovní smlouvy, v nichž byla jako místo výkonu práce sjednána sodovkárna Z., dne 15. 10. 1995 za účasti žalovaného 4) uzamkly a zapečetily veškeré prostory ve sjednaném místě výkonu práce a že od té doby jim není přidělována práce podle pracovní smlouvy a nejsou vůči nim plněny ani další povinnosti zaměstnavatele, vyplývající z pracovního poměru. P. H. K. tyto povinnosti nechtějí plnit s odůvodněním, že majetek, sloužící k provozování sodovkárny Z., byl ke dni 1. 1. 1995 na základě schváleného privatizačního projektu převeden na žalovaného 4), na něhož přešla práva a závazky z hospodářskoprávních, občanskoprávních a jiných právních vztahů, jež se k tomuto majetku vztahují. Žalovaný 4) zase namítá, že práva a závazky vztahující se k majetku, sloužícímu k provozování sodovkárny Z., přešly na žalované 1) a 2), na které tento majetek převedl dohodou o vydání a převodu majetku ze dne 1. 1. 1995. Žalované 1) a 2) se ke svým povinnostem, vyplývajícím z pracovněprávních vztahů vůči žalobcům, nehlásí s odůvodněním, že uvedený majetek podle privatizačního projektu „fyzicky“

nepřevzaly; od privatizačního projektu, týkajícího se závodu Z., navíc odstoupily s tím, že přejímají pouze nemovitý majetek.

O k r e s n í s o u d v Náchodě (poté, co věci všech žalobců spojil ke společnému řízení) rozsudkem ze dne 24. 9. 1996 žalobám zčásti vyhověl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Při rozhodování o věci samé dospěl k závěru, že dnem 1. 1. 1995, na základě dohody o vydání a převodu majetku, uzavřené dne 1. 1. 1995 mezi žalovanými 1) a 2) a žalovaným 4) podle § 47 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, přešla na žalované 1) a 2) ve smyslu ustanovení § 17 tohoto zákona práva a povinnosti P. H. K. z pracovněprávních vztahů mezi nimi a žalobci, kteří k uvedenému dni pracovali v organizační složce P. H. K. v sodovkárně Z. Dovodil, že uvedená dohoda byla uzavřena platně a že ani nebyly splněny podmínky pro odstoupení žalovaných 1) a 2) od této dohody ve smyslu ustanovení § 48 obč. zák. K námitce žalovaných 1) a 2), že dohodu uzavřely v omylu spočívajícím v jejich nevědomosti o zatížení vydávaných nemovitostí zástavním právem, o výši ztráty vážící se k sodovkárně Z. a o správné výši kupní ceny, soud prvního stupně nepřihlédl s odůvodněním, že omyl žalovaných při uzavírání dohody by mohl být nanejvýš důvodem tzv. relativní neplatnosti právního úkonu, které se však žalované 1) a 2) nedovolaly (§ 49a a § 40a obč. zák.). Soud prvního stupně uzavřel, že žalované 1) a 2) byly jako zaměstnavatelky povinny přidělovat žalobcům (s výjimkou těch, jejichž pracovní poměr po 1. 1. 1995 platně skončil) práci podle pracovních smluv a zaplatit jim dlužnou mzdu za dobu od 1. 10. do 14. 10. 1995 a náhradu mzdy za dobu následující, kdy jim nepřidělovaly práci a žalobci tak nepracovali pro překážku na straně zaměstnavatele (§ 130 odst. 1 zák. práce). Žalobcům A), R), U), X) a Y) jsou žalované 1) a 2) povinny zaplatit též náhradu mzdy za výpovědní dobu podle § 54 odst. 3 zák. práce, neboť tito žalobci po 1. 10. 1995 okamžitě zrušili pracovní poměr podle § 54 odst. 1 písm. b) zák. práce. Povinnosti k plnění požadovaným žalobci B), K), N), P), Zc), Zd) a Ze) uložil soud prvního stupně P. H. K. s odůvodněním, že tito žalobci se na základě pracovních smluv uzavřených po 1. 1. 1995 s vedoucím pracovníkem tohoto podniku J. M. stali zaměstnanci P. H. K.

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové rozsudkem ze dne 19. 3. 1998 k odvolání žalovaných 1) a 2) potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o povinnosti žalovaných 1) a 2) přidělovat žalobcům C), D), E), F), G), H), I), J), L), M), O), S), T), V), W), Z), Za) a Zb) práci v sodovkárně Z. a zaplatit žalobcům A), C), D), E), F), G), H), I), J), L), M), O), R), S), T), U), V), W), X), Y), Z), Za) a Zb) mzdu a náhradu mzdy (s tím, že se „opravuje“ částka přiznaná žalobci R/ na 59 878 Kč a žalobci U/ na 39 087 Kč) a ve výroku o povinnosti žalovaných 1) a 2) nahradit těmto žalobcům náklady řízení a rozhodl, že žalované 1) a 2) jsou povinny nahradit výše uvedeným žalobcům náklady odvolacího řízení k rukám advokátky JUDr. D. Š. a že proti tomuto rozsudku je přípustné dovolání. Odvolací soud dovodil, že odvoláním žalovaných 1) a 2) byl rozsudek soudu prvního stupně napaden jen ve výrocích, kterými byly těmto žalovaným uloženy povinnosti; v ostatních výrocích rozsudek soudu prvního stupně nabyl právní moci a P. H. K. a žalovaný 4) proto „přestali být pro odvolací řízení účastníky“. Ve věci samé odvolací soud shledal správným závěr soudu prvního stupně, že na základě dohody o vydání a převodu majetku ze dne 1. 1. 1995, která byla platně uzavřena mezi žalovanými 1) a 2) a žalovaným 4), přešla práva a povinnosti P. H. K. z pracovního poměru žalobců, kteří byli ke dni 31. 12. 1994 jejich zaměstnanci, na žalované 1) a 2). Žalovaným 1) a 2) proto vznikla povinnost přidělovat žalobcům práci podle pracovních smluv a platit jim mzdu. Při stanovení výše nároků se podle názoru odvolacího soudu soud prvního stupně dopustil početních chyb u žalobců R) a U), které odvolací soud opravil (§ 164 a § 211 o.s.ř.). Výrok o připuštění dovolání proti svému potvrzujícímu rozsudku odvolací soud odůvodnil tím, že Krajský soud v Hradci Králové ve věci sp. zn. 44 Cm 136/97 zaujal právní názor, že „k přechodu vlastnického práva k sodovkárně na žalované 1) a 2) nedošlo“, což je názor „zčásti“ jiný, než jaký zastává v rozsudku odvolací soud.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná 1) dovolání, kterým z důvodů uvedených v § 241 odst. 3 písm. b) a d) o.s.ř. napadá jeho výroky, jimiž byl rozsudek soudu prvního stupně

potvrzen. Namítá, že při uzavírání dohody o vydání a převodu majetku ze dne 1. 1. 1995 nedošlo ke konsensu mezi smluvními stranami, neboť žalovaná 2) tuto dohodu podepsala již v únoru 1994, a její oferta proto byla přijata pozdě. Pozdní přijetí oferty podle názoru dovolatelky může mít účinky včasného přijetí jen, jestliže oferent o tom bez odkladu vyrozumí akceptanta podle § 43c odst. 3 obč. zák. K tomu však nedošlo a naopak dalším jednáním dávaly žalované 1) a 2) najevo nesouhlas s návrhem. Dovolatelka dále namítá, že řízení trpí vadou, uvedenou v § 241 odst. 3 písm. b) o.s.ř., neboť nebyl proveden důkaz jejím dopisem, adresovaným P. H. K., ve kterém po podpisu dohody o vydání a převodu majetku dne 11. 11. 1994 učinila výhradu, že „čísla posledního jí předloženého privatizačního projektu zůstávají v platnosti“, a další výhradu, týkající se vyrovnání všech závazků vůči „propuštěným“ zaměstnancům a počtu dvaceti zaměstnanců, kteří budou převzati do nové společnosti C., s. r. o.; tento dopis považuje za součást dohody ze dne 1. 1. 1995. Dovolatelka dále vyslovuje pochybnosti o platnosti dohody o vydání a převodu majetku z hlediska její určitosti, které odůvodňuje tím, že v dohodě „není řešen“ vztah mezi částmi dohody „o vydání majetku restituovaného a převodu majetku privatizací“ a že v ní není určité sjednána kupní cena, kterou měly žalované 1) a 2) zaplatit za převáděný majetek. Určitost ujednání o kupní ceně podle dovolatelky zpochybňuje ustanovení článku VIII. dohody o „upřesnění“ kupní ceny podle účetní závěrky ke dni podpisu smlouvy a o závazku nabyvatelek uhradit případné rozdíly zjištěné při kontrole vypočtené kupní ceny. Dovolatelka je toho názoru, že práva a povinnosti P. H. K. z pracovního poměru žalobců podle § 17 „zákona o velké privatizaci“ nepřešla; toto ustanovení ani ustanovení § 480 a § 487 obč. zák., týkající se prodeje podniku nebo jeho organizační složky, nevylučují, aby se zaměstnanci „rozhodli pro pokračování v dosavadním pracovním poměru a takto se se zaměstnavatelem dohodli“. Podle dovolatelky nejen ti žalobci, jejichž pracovní poměr skončil před koncem roku 1994, ale i všichni ostatní se mohli s P. H. K. dohodnout a také se s nimi dohodli na „pokračování v dosavadním zaměstnání“. Dovolatelka je toho názoru, že nemohla vzniknout „absurdní existence dvou skupin zaměstnanců pracujících v témže závodě v rozdílných pracovních poměrech“. Dovolatelka dále vytýká odvolacímu soudu, že se nezabýval jejím odvoláním proti rozsudku soudu prvního stupně v části, ve které reagovala na názor soudu prvního stupně v otázce uplatnění relativní neplatnosti dohody o vydání a převodu majetku pro omyl o rozsahu závazků v době podpisu dohody; nešlo jen o zápis zástavního práva v katastru nemovitostí, ale i o výši závazků, která byla překážkou získání úvěru nutného pro případné zahájení provozu po uzavření dohody. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v napadené části zrušil a aby věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobci A), C), D), E), F), G), I), J), L), M), O), R), T), U), V), W), Y), Z), Za) a Zb) navrhli, aby dovolání žalované 1) bylo zamítnuto. Uvedli, že rozsudek odvolacího soudu považují za správný.

N e j v y š š í s o u d České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je ve výroku o potvrzení rozsudku soudu prvního stupně ve věci samé podle ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř. dovolání přípustné, přezkoumal rozsudek odvolacího soudu (s výjimkou dovoláním nedotčeného výroku o potvrzení usnesení soudu prvního stupně ze dne 17. 1. 1997) bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je zčásti opodstatněné a že řízení před odvolacím soudem je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Proto rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Dovolací soud především nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že P. H. K. a žalovaný 4) – vzhledem k tomu, že odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně podaly jen žalované 1) a 2) – „přestali být pro odvolací řízení účastníky“.

Bylo-li soudem prvního stupně rozhodnuto o několika právech se samostatným skutkovým základem nebo týká-li se rozhodnutí několika účastníků, z nichž každý jedná v řízení sám za sebe (samostatných společníků ve smyslu ustanovení § 91 odst. 1 o.s.ř.) a odvolání se výslovně vztahuje jen na některá práva nebo na některé účastníky, není právní moc výroku, který není napaden, odvoláním dotčena; to neplatí v případech, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který odvoláním nebyl výslovně dotčen, nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (srov. § 206 odst. 2 o.s.ř.). Odvolací soud projedná věc v mezích, ve kterých se odvolatel domáhá přezkoumání rozhodnutí; tímto rozsahem není vázán ve věcech, v nichž lze zahájit řízení bez návrhu, v případech, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který nebyl odvoláním dotčen, v případech, kde jde o taková společná práva nebo povinnosti, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky, kteří vystupují na jedné straně a kde platí úkony jednoho z nich i pro ostatní (nerozlučné společníky ve smyslu ustanovení § 91 odst. 2 o.s.ř.), třebaže odvolání podal jen některý z účastníků, nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (srov. § 212 odst. 1 písm. a/ až d/ o.s.ř.).

Pro rozhodnutí přezkoumávaných věcí bylo mimo jiné významné zjištění, zda práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů P. H. K. k zaměstnancům, kteří u nich byli v pracovním poměru ke dni 31. 12. 1994, přešla (v důsledku rozhodnutí ministra zemědělství ČR ze dne 14. 12. 1994 č. 2646/1994) na žalovaného 4), popřípadě (v důsledku smlouvy označené jako „dohoda o vydání a převodu majetku“ a datované dnem 1. 1. 1995, uzavřené mezi žalovaným 4/ na straně jedné a žalovanými 1/ a 2/ na straně druhé) na žalované 1) a 2), event. zda i po dni 1. 1. 1995 P. H. K. náležela – bez zřetele k uvedenému rozhodnutí a k citované smlouvě – práva a povinnosti zaměstnavatele.

K přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů může dojít jen v případech stanovených zákonem (srov. § 251b zák. práce). Jedním z případů (skutkových podstat), v nichž dochází k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů, je privatizace (převod majetku státu na české nebo zahraniční právnické nebo fyzické osoby) podniku nebo jeho organizační složky; tato práva a povinnosti přechází na nabyvatele privatizovaného majetku, ledaže jde o případ, kdy privatizace je způsobem vypořádání nároku oprávněných osob (srov. § 17 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění zákonů č. 92/1992 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 541/1992 Sb., č. 544/1992 Sb., č. 210/1993 Sb., č. 306/1993 Sb. a č. 224/1994 Sb. – dále též jen „zákon o privatizaci“).

Je-li sporné, zda došlo k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů, závisí vyřešení této otázky na zjištění, zda z hlediska ustanovení § 251b zák. práce nastal některý z případů, s nímž zákon takovýto přechod spojuje (zda se splnila některá ze skutkových podstat stanovených zákonem pro přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů). Účastní-li se řízení ten, z něž (podle tvrzení účastníka) měla práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů přejít, a osoba, která měla (podle tvrzení účastníka) tato práva a povinnosti od něj nabýt, soud při řešení této otázky (po stránce skutkové i právní) dospívá k rozhodnutí, které ve svých důsledcích řeší kogentními právními předpisy upravený vztah mezi více účastníky (mezi více osobami, které jsou účastníky řízení), z nichž jen jeden z nich může být skutečným nositelem práv a povinností z pracovněprávních vztahů (zaměstnavatelem) vůči zaměstnancům, kteří v řízení uplatňují své nároky nebo vůči nimž se v řízení uplatňují nároky ze sporných pracovněprávních vztahů. V tomto specifickém střetu, kdy jen jeden z více účastníků, jichž se týká tvrzený případ (skutková podstata) přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů, může být zaměstnavatelem, tedy osobou, která jako skutečný nositel práv a povinností z pracovněprávních vztahů je oprávněna uplatňovat nároky z těchto vztahů nebo je uspokojovat, a kdy východiskem pro jeho řešení je kogentní právní úprava (srov. § 251b zák. práce), je nutno spatřovat určitý způsob vypořádání vztahu, jak jej mají na mysli ustanovení § 153 odst. 2, § 206 odst. 2, § 212 odst. 1 písm. d) a § 242 odst. 2 písm. d) o.s.ř. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že k případům, kdy z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky,

patří rovněž vypořádání mezi účastníky o tom, zda došlo k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů (zda nastal některý z případů, se kterým zákon takovýto přechod spojuje), a kdo z nich má práva a povinnosti zaměstnavatele.

Z uvedeného vyplývá, že v důsledku odvolání podaného žalovanými 1) a 2) (tyto žalované byly v projednávaných věcech – s ohledem na své hmotněprávní postavení, jak vyplývá z obsahu smlouvy označené jako „dohoda o vydání a převodu majetku“ a datované dnem 1. 1. 1995 – nerozlučnými společníci ve smyslu ustanovení § 91 odst. 2 o.s.ř.) nenabyl rozsudek právní moci nejen ve výrocích, kterými byly uloženy povinnosti těmto žalovaným, ale též ve výrocích (s ohledem na to, že žádný ze žalobců nepodal odvolání do výroků, jimiž byly jejich návrhy vůči všem žalovaným zamítnuty), kterými byly žaloby v rozsahu odpovídajícím povinnostem, uloženým žalovaným 1) a 2) vůči P. H. K. a žalovanému 4), zamítnuty. Z projednávaných věcí se to netýká jen věcí žalobců B), K), N), P), Zc), Zd) a Ze), kteří uplatňovali své nároky (žalobami změněnými se souhlasem soudu prvního stupně a po částečném zpětvzetí žalob) jen vůči P. H. K. Rozsudek soudu prvního stupně tedy nabyl právní moci (nebyl podaným odvoláním dotčen) vedle výroků uvedených pod I., II. a III. jen ve výrocích VI., VII., VIII., XI., XII., XIII., XIV. a XV. Odvolací soud tedy měl (srov. § 212 odst. 1 písm. d/ o.s.ř.) věci projednat a rozhodnout nejen v mezích, ve kterých se odvolatelky domáhaly přezkoumání rozsudku soudu prvního stupně, ale též ve výrocích, kterými byly žaloby v rozsahu povinností, uložených žalovaným 1) a 2) vůči P. H. K. a žalovanému 4), zamítnuty. Protože tak neučinil, trpí řízení před odvolacím soudem vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; dovolací soud k této vadě ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3, věty druhé, o.s.ř. přihlédl, i když nebyla v dovolání uplatněna.

Z uvedeného rovněž plyne, že v důsledku dovolání podaného žalovanou 1) je dovolací soud povinen přezkoumat napadený rozsudek odvolacího soudu nejen ve vztahu k její nerozlučné společnosti, žalované 2) (srov. § 242 odst. 2 písm. c/ o.s.ř.), ale i vůči P. H. K. a žalovanému 4) (§ 242 odst. 2 písm. d/ o.s.ř.).

Z hlediska právního posouzení věci nelze považovat za správné všechny závěry odvolacího soudu.

Ohledně skutkového stavu bylo v posuzovaném případě zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů dovolatelka v tomto směru nenapadá), že žalobci přede dnem 31. 12. 1994 (žalobci B/, P/, Zc/ a Ze/ až po tomto datu) uzavřeli s P. H. K. pracovní smlouvy, na základě kterých u nich v pracovním poměru vykonávali práci v sodovkárně Z. Podle vypracovaného privatizačního projektu P. H. K. byla sodovkárna Z. (s výjimkou nemovitostí, které byly předmětem restituce) jako samostatná privatizovaná jednotka, jejíž majetek byl oceněn na 13 137 000 Kčs, určena k přímému prodeji žalovaným 1) a 2) za kupní cenu 2 319 000 Kčs. Vláda České republiky usnesením ze dne 15. 4. 1992 č. 281 privatizační projekt P. H. K. schválila s tím, že žalovaný 4) provede privatizaci části majetku P. H. K. – zbytku vybavení sodovkárny Z. – přímým prodejem tohoto majetku žalovaným 1) a 2) za kupní cenu, která bude stanovena na základě aktualizované účetní hodnoty ke dni prodeje majetku. Dopisem ze dne 4. 12. 1992 sdělil ministr pro správu národního majetku a jeho privatizaci ČR žalovaným 1) a 2), že jejich restituční nárok uplatněný podle § 47 odst. 2 zákona o privatizaci byl ve schváleném privatizačním projektu vypořádán vydáním domu čp. 225 na pozemku parc. č. 234 a pozemku parc. č. 1122/2 v k. ú. Z. a „dokoupením majetku souvisejícího“ za 2 319 000 Kčs. Na základě rozhodnutí ministra zemědělství ČR ze dne 14. 12. 1994, č. 2646/1994, přešla ke dni 1. 1. 1995 podle schváleného privatizačního projektu část majetku P. H. K., tvořící jejich organizační složku sodovkárnu Z., spolu s právy a závazky z právních vztahů vztahujících se k tomuto majetku podle § 11 zákona o privatizaci na žalovaného 4). Dne 1. 1. 1995 byla mezi žalovaným 4) na jedné straně a žalovanými 1) a 2) na straně druhé uzavřena dohoda o vydání a převodu majetku, kterou žalovaný 4) z uvedeného majetku vydal žalovaným 1) a 2) dům čp. 225 s pozemky č. 234 a 1122/2 v k. ú. Z.; zbývající část tohoto majetku, určeného privatizačním projektem k přímému prodeji včetně práv a závazků, žalovaný 4) touto dohodou žalovaným 1) a 2) prodal. Kupní cena byla stanovena ve

výši „0 Kč“ s tím, že tato částka je rozdílem hodnoty majetku privatizované jednotky ke dni 31. 12. 1992 ve výši 6 057 000 Kč a výše restitučního nároku, tj. ceny znárodněných nemovitostí (10 737 881,29 Kč) a že bude upřesněna podle účetní závěrky k termínu podpisu smlouvy. Současně bylo dohodnuto, že „případné rozdíly zjištěné při kontrole státním podnikem vypočtené kupní ceny se nabyvatel zavazuje uhradit v termínu stanoveném FNM ČR“. Žalovaná 1) dohodu podepsala dne 10. 11. 1994, žalovaná 2) dne 21. 2. 1994 a žalovaný 4) dne 1. 1. 1995; vyhotovení dohody podepsané žalovaným 4) obdržely žalované 1) a 2) dne 6. 1. 1995. Žalobci vykonávali práci v sodovkárně Z. podle pracovních smluv do 14. 10. 1995; ode dne 15. 10. 1995 práci v sodovkárně přestali vykonávat, neboť toho dne P. H. K. provozovnu uzavřely a klíče od ní složily do soudní úschovy.

Za tohoto skutkového stavu bylo pro posouzení otázky, zda žalované 1) a 2) mají povinnost k plněním, kterých se po nich žalobci (s výjimkou žalobců B/, K/, N/, P/, Zc/, Zd/ a Ze/) domáhali, především významné, zda na tyto žalované dnem 1. 1. 1995 přešla práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů mezi žalobci a P. H. K.

K přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů dochází mimo jiné – jak uvedeno též výše – na základě ustanovení § 17 zákona o privatizaci, podle něhož práva a povinnosti podniku z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům pracujícím v podniku nebo v jeho organizační složce, jichž se privatizace týká, přecházejí na nabyvatele; to neplatí v případě, kdy je způsobem vypořádání nároku oprávněných osob vydání věci (§ 47).

Z citovaného ustanovení vyplývá, že privatizace majetku podniku nebo jeho organizační složky (převod tohoto majetku na jinou osobu) má za následek přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům, pracujícím v privatizovaném podniku nebo v jeho organizační složce, na nabyvatele privatizovaného majetku. K tomuto přechodu práv a povinností nedochází jen tehdy, došlo-li k odnětí vlastnického práva k privatizovanému majetku nebo jeho části způsobem uvedeným v § 2 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů, a je-li způsobem vypořádání nároku oprávněných osob, stanoveným v rozhodnutí o privatizaci, vydání věci (srov. § 47 zákona o privatizaci).

Vzhledem k tomu, že jedním ze způsobů privatizace majetku státu je jeho přímý prodej předem určenému nabyvateli na základě smlouvy mezi Fondem národního majetku České republiky a nabyvatelem (srov. ustanovení § 10 odst. 1, § 11 odst. 1 a 2 a § 14 odst. 1, věty první, zákona o privatizaci), má uzavření takové smlouvy za následek přechod práv a povinností podniku z pracovněprávních vztahů zaměstnanců pracujících v podniku nebo v jeho organizační složce, které jsou předmětem přímého prodeje, na nabyvatele. K tomuto přechodu práv a povinností dochází přímo ze zákona; není proto třeba, aby byl předmětem ujednání mezi Fondem národního majetku České republiky a nabyvatelem ve smlouvě, a nevyžaduje se k němu ani souhlas dotčených zaměstnanců. Pokračování pracovněprávního vztahu u nabyvatele podniku nebo jeho části může zaměstnanec zamezit jen tím, že přistoupí k rozvázání pracovního poměru některým ze způsobů uvedených v § 42 zák. práce.

Předpokladem přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů zaměstnanců pracujících v podniku nebo jeho organizační složce, jichž se týká privatizace, je v případě přímého prodeje tohoto majetku předem určenému nabyvateli především uzavření platné smlouvy mezi Fondem národního majetku České republiky a nabyvatelem.

Ke vzniku smlouvy je třeba návrhu na její uzavření (§ 43a odst. 1 obč. zák.) a přijetí tohoto návrhu osobou, které byl návrh určen (§ 43c odst. 1 obč. zák.). Návrh na uzavření smlouvy působí od doby, kdy dojde osobě, které je určen (§ 43a odst. 2, věta první, obč. zák.), a – i když je neodvolatelný – zaniká uplynutím lhůty, která v něm byla určena pro přijetí, nebo uplynutím přiměřené doby s přihlédnutím k povaze navrhované smlouvy a k rychlosti prostředků, které navrhovatel použil pro

zaslání návrhu, anebo dojitím projevem o odmítnutí návrhu navrhovatel; ústní návrh zaniká, není-li přijat ihned, ledaže z jeho obsahu vyplývá něco jiného (§ 43b odst. 1 a 2 obč. zák.). Přijetím návrhu je včasné prohlášení učiněné osobou, které byl návrh určen, nebo jiné její včasné jednání, z něhož lze dovodit její souhlas (§ 43c odst. 1 obč. zák.). Včasné přijetí návrhu nabývá účinnosti okamžikem, kdy vyjádření souhlasu s obsahem návrhu dojde navrhovateli (§ 43c odst. 2, věta první, obč. zák.). Pozdní přijetí má přesto účinky včasného přijetí, jestliže navrhovatel o tom bez odkladu vyrozumí osobu, které byl návrh učiněn, a to ústně nebo odesláním zprávy (§ 43c odst. 3 obč. zák.). Jestliže z dopisu nebo jiné písemnosti, jež vyjadřuje přijetí návrhu, vyplývá, že byly odeslány za takových okolností, že by došly navrhovateli včas, kdyby jejich přeprava probíhala obvyklým způsobem, má pozdní přijetí účinky včasného přijetí, ledaže navrhovatel bez odkladu vyrozumí ústně osobu, které byl návrh určen, že považuje návrh za zaniklý, nebo jí v tomto smyslu odešle zprávu (§ 43c odst. 4 obč. zák.). Smlouva je uzavřena okamžikem, kdy přijetí návrhu na uzavření smlouvy nabývá účinnosti (§ 44 odst. 1, věta první, obč. zák.). Přijetí návrhu, které obsahuje dodatky, výhrady, omezení nebo jiné změny, je odmítnutím návrhu a považuje se za nový návrh (§ 44 odst. 2, věta první, obč. zák.).

V posuzovaném případě žalované 1) a 2), které byly navrhovatelkami dohody o vydání a převodu majetku ze dne 1. 1. 1995, návrh této dohody odeslaly žalovanému 4) poté, co návrh podepsala druhá z nich; k podpisu žalované 2) přitom došlo dne 21. 2. 1994 a k podpisu žalované 1) dne 10. 11. 1994. Vzhledem k tomu, že z obsahu spisu nevyplývá, že by žalované 1) a 2) v návrhu na uzavření dohody určily lhůtu pro jeho přijetí a že žalovaný 4) návrh neodmítl (návrh přijal podpisem dohody a doručením jejího podepsaného vyhotovení žalovaným 1/ a 2/), mohl by návrh na uzavření dohody zaniknout jen uplynutím přiměřené doby k jeho přijetí ve smyslu ustanovení § 43b odst. 1 písm. b) obč. zák. Při posuzování přiměřenosti doby k přijetí návrhu dohody je třeba vzít v úvahu, že návrh působil od doby, kdy po jeho podpisu žalovanou 1) dne 10. 11. 1994 došel žalovanému 4) (§ 43a odst. 2, věta první, obč. zák.). Přihlédnout je dále třeba zejména k závažnosti navrhované dohody, kterou byl na žalované 1) a 2) převáděn majetek značného rozsahu, s jehož vlastnictvím měla na tyto žalované přejít i jiná práva a závazky s majetkem související (srov. též § 15 odst. 1 zákona o privatizaci). Významná je z tohoto hlediska i skutečnost, že část majetku P. H. K., která byla předmětem dohody, byla z P. H. K. vyňata jejich zakladatelem ke dni 1. 1. 1995 a že až tímto dnem přešla na žalovaného 4) (srov. § 11 odst. 1 a 2 zákona o privatizaci); do té doby proto žalovaný 4) ani návrh dohody přijmout nemohl. Vzhledem k těmto okolnostem je odůvodněn závěr, že do dne 6. 1. 1995, kdy bylo žalovaným 1) a 2) doručeno vyhotovení dohody podepsané žalovaným 4), přiměřená doba k přijetí návrhu dohody podepsané druhou z navrhovatelek dohody až dne 10. 11. 1994 neuplynula a že k přijetí návrhu dohody ze strany žalovaného 4) došlo včas. Námitka dovolatelky, že návrh dohody o vydání a převodu majetku zanikl uplynutím doby ve smyslu ustanovení § 43b odst. 1 písm. b) obč. zák. a že z toho důvodu k uzavření dohody nedošlo, proto není opodstatněná.

Souhlasit nelze ani s názorem dovolatelky, že dohoda o vydání a převodu majetku ze dne 1. 1. 1995 je neplatná proto, že ji žalované 1) a 2) uzavřely za situace, kdy jim nebyla známa výše závazků spojených s převáděným majetkem a okolnost, že na nemovitostech, které byly dohodou vydávány, vázne zástavní právo zřízené P. H. K. ve prospěch banky.

Podle ustanovení § 49a obč. zák. je právní úkon neplatný, jestliže jej jednající osoba učinila v omylu, vycházejícím ze skutečnosti, jež je pro jeho uskutečnění rozhodující, a osoba, které byl právní úkon určen, tento omyl vyvolala nebo o něm musela vědět. Právní úkon je rovněž neplatný, jestliže omyl byl touto osobou vyvolán úmyslně. Omyl v pohnutce právní úkon neplatným nečiní.

Z citovaného ustanovení vyplývá, že omyl jednající osoby má za následek neplatnost právního úkonu jen tehdy, jestliže se jedná o omyl, který vychází ze skutečnosti, jež je pro právní úkon rozhodující (podstatná), a jestliže osoba, které byl právní úkon určen, tento omyl buď vyvolala anebo o něm alespoň musela v době právního úkonu vědět (omyl jí musel být – objektivně posuzováno – zřejmý). Jestliže byl omyl vyvolán osobou, které byl právní úkon určen, úmyslně (lstí), je právní úkon neplatný

bez ohledu na to, vycházel-li ze skutečnosti, jež byla pro jeho uskutečnění rozhodující (podstatná), či nikoliv. Neplatnost právního úkonu, který byl učiněn v omylu, je tzv. relativní neplatností; takový právní úkon se považuje za platný, pokud se ten, kdo je jím dotčen, neplatnosti právního úkonu nedovolá (srov. ustanovení § 40a, věty první, obč. zák.).

V posuzovaném případě nebylo v řízení zjištěno a žalovanými 1) a 2) ani tvrzeno, že by žalovaný 4), který se žalovanými 1) a 2) dohodu o vydání a převodu majetku uzavřel, omyl těchto žalovaných, spočívající v jejich nevědomosti o výši závazků spojených s privatizovaným majetkem a o existenci zástavního práva váznoucího na vydávaných nemovitostech, vyvolal nebo o něm musel vědět. Protože vyvolání omylu účastníkem, kterému byl právní úkon určen, nebo jeho vědomost o omylu jednající osoby je – jak vyplývá z výše uvedeného – podmínkou toho, aby byl právní úkon učiněný za takových okolností neplatný, a protože splnění této podmínky nebylo v případě dohody o vydání a převodu majetku ze dne 1. 1. 1995 prokázáno, nemohly se žalované 1) a 2) úspěšně dovolat neplatnosti této dohody.

Dohodu o vydání a převodu majetku ze dne 1. 1. 1995 přesto nelze považovat za platný právní úkon.

V případě, že k odnětí vlastnického práva k privatizovanému majetku nebo jeho části došlo způsobem uvedeným v § 2 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, vzniká osobám oprávněným podle uvedeného zákona nárok, jehož způsob vypořádání stanoví rozhodnutí o privatizaci, týkající se tohoto majetku (§ 47 odst. 1, části věty před středníkem, zákona o privatizaci) nebo schválený privatizační projekt, týkající se tohoto majetku (§ 47 odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb., ve znění zákonů č. 92/1992 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 541/1992 Sb., č. 544/1992 Sb. a č. 210/1993 Sb., tj. zákona o privatizaci, ve znění účinném do 12. 8. 1993).

Nároky oprávněných osob, jestliže k odnětí vlastnického práva k majetku došlo způsobem uvedeným v § 2 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, vypořádává Fond národního majetku České republiky, a to způsobem uvedeným v příslušném rozhodnutí o privatizaci či schváleném privatizačním projektu (srov. § 20 odst. 2, věta první, zákona č. 171/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů majetku státu na jiné osoby a o Fondu národního majetku České republiky, ve znění pozdějších předpisů). V rámci rozhodnutí o privatizaci (schváleného privatizačního projektu) uzavírá Fond národního majetku České republiky svým jménem mimo jiné smlouvy o prodeji podniků, jejich organizačních složek a části jejich majetku, jež tvoří jeho majetek (§ 20 odst. 1 písm. g/ citovaného zákona), a činí i jiné právní úkony při nakládání svým majetkem (srov. § 20 odst. 1 písm. a/ až h/ citovaného zákona).

Z uvedeného vyplývá, že smlouvy o prodeji podniků, jejich organizačních složek a částí jejich majetku, jakož i dohody, kterými se vypořádávají nároky oprávněných osob, jestliže k odnětí vlastnického práva k majetku došlo způsobem uvedeným v § 2 odst. 3 zákona č. 87/1991 Sb., mohou být Fondem národního majetku České republiky uzavírány jen v rámci rozhodnutí příslušného orgánu (§ 10 odst. 1 a 2 zákona o privatizaci) o privatizaci (schváleného privatizačního projektu). Znamená to, že uvedené smlouvy a dohody musí rozhodnutí o privatizaci (schválenému privatizačnímu projektu) obsahově odpovídat. Smlouva (dohoda) uzavřená Fondem národního majetku České republiky, ve které vymezení práv a povinností účastníků neodpovídá rozhodnutí o privatizaci (schválenému privatizačnímu projektu), svým obsahem odporuje zákonu, a je proto neplatným právním úkonem (§ 39 obč. zák.).

V posuzovaném případě měl být – jak bylo soudy dokazováním zjištěno – podle rozhodnutí vlády České republiky o schválení privatizačního projektu (schváleného privatizačního projektu) na část majetku P. H. K. nárok žalovaných 1) a 2), vzniklý jim podle § 47 odst. 1 zákona o privatizaci, na základě toho, že nemovitosti tvořící část majetku sodovkárny Z. původně náležející jejich otci byly bez náhrady znárodněny, vypořádán tak, že znárodněné nemovitosti měly být žalovaným 1) a 2)

vydány; zbývající část majetku sodovkárny jim měla být prodána za kupní cenu, jež měla být stanovena na základě aktualizované účetní hodnoty ke dni prodeje majetku. Žalovaný 4) se však tímto rozhodnutím (schváleným privatizačním projektem) zcela neřídil; dohodou o vydání a převodu majetku ze dne 1. 1. 1995 sice žalovaný 1) a 2) vydal znárodněné nemovitosti, ovšem zbývající část majetku tvořící sodovkárnu Z. jim ve skutečnosti neprodal, nýbrž na ně tuto část majetku bezúplatně převedl („nulová“ kupní cena je pojmově vyloučena). Při stanovení „kupní ceny ve výši 0 Kč“ žalovaný 4) navíc - v rozporu s uvedeným rozhodnutím vlády České republiky - nevycházel z účetní hodnoty privatizovaného majetku, aktualizované ke dni prodeje (tj. ke dni 1. 1. 1995), nýbrž z hodnoty majetku ke dni 31. 12. 1992.

Z uvedeného je zřejmé, že způsob vypořádání nároku žalovaných 1) a 2), vzniklého jim podle § 47 odst. 1 zákona o privatizaci, sjednaný v dohodě o vydání a prodeji majetku ze dne 1. 1. 1995, byl v rozporu se způsobem tohoto vypořádání, uvedeným v rozhodnutí vlády České republiky schváleném privatizačním projektu; právní úkon (dohoda o vydání a převodu majetku ze dne 1. 1. 1995), kterým bylo vypořádání provedeno, tak nebyl učiněn v rámci schváleného privatizačního projektu ve smyslu ustanovení § 20 odst. 1 zákona č. 171/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a svým obsahem tomuto ustanovení a ustanovení § 20 odst. 2 uvedeného zákona odporoval. Protože právní úkon, který svým obsahem odporuje zákonu, je - jak bylo uvedeno výše - neplatný, je neplatná i dohoda o vydání a převodu majetku ze dne 1. 1. 1995.

Protože dohoda o vydání a převodu majetku ze dne 1. 1. 1995 je neplatným právním úkonem, nemohla na základě ní na žalované 1) a 2) dnem 1. 1. 1995 přejít práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů mezi žalobci, pracujícími k uvedenému dni v sodovkárně Z. a P. H. K. Žalované 1) a 2) proto neměly vůči uvedeným žalobcům povinnosti zaměstnavatele, vyplývající z pracovního poměru, tj. zejména povinnosti přidělovat jim práci podle pracovní smlouvy a platit jim za vykonanou práci mzdu (§ 35 odst. 1 písm. a/ zák. práce).

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci a že řízení mu předcházející je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; Nejvyšší soud jej proto (s výjimkou výroku, kterým bylo potvrzeno usnesení Okresního soudu v Náchodě ze dne 17. 1. 1997) zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem, § 243b odst. 2, věta první, o.s.ř.).